

Sygn. akt I C 2485/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2020 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Maciej Plaskacz

Protokolant sekretarz sądowy Beata Pułka

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2020 r. w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej w B.

przeciwko J. W. (1)

o zapłatę

I. umarza postępowanie w części – w zakresie żądania zasądzenia od pozwanej na rzecz strony powodowej kwoty 2.964 zł (dwa tysiące dziewięćset sześćdziesiąt cztery złote);

II. zasądza od pozwanej J. W. (1) na rzecz powodowego (...) spółki akcyjnej w B. kwotę 24.915,66 zł (dwadzieścia cztery tysiące dziewięćset piętnaście złotych 66/100) z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 21 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. zasądza od pozwanej J. W. (1) na rzecz powodowego (...) spółki akcyjnej w B. kwotę 4.369,44 zł (cztery tysiące trzysta sześćdziesiąt dziewięć złotych 44/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. oddala wniosek pozwanej o rozłożenie zasądzonych należności na raty.

Sygn. akt I C 2485/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 września 2019 r. powodowa (...) spółka akcyjna w B. domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej J. W. (2) kwoty 50.766,06 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 21 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. Strona powodowa wyjaśniła, że dochodzi roszczeń na podstawie weksla wystawionego przez pozwaną.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa, powołując się na (1) przedwczesność powództwa, (2) częściową nieważność umowy pożyczki wskutek zamieszczenia w tej umowie niedozwolonych klauzul umownych i (3) przedawnienie roszczeń.

W piśmie procesowym z dnia 3 stycznia 2020 r. strona powodowa wyjaśniła, że weksel stanowił zabezpieczenia spłaty pożyczki z dnia 11 września 2018 r. Przedstawiła szczegółowo składniki długów wynikających z tej umowy.

Cofnęła ponadto pozew ze zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 2.964 zł zapłaconej przez pozwaną po wytoczeniu powództwa.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu zwyczajnym.

Sąd ustalił, co następuje:

Dnia 11 września 2018 r. (...) spółka akcyjna w B. jako pożyczkodawca zawarł z J. W. (2) jako pożyczkobiorcą umowę pożyczki. Kwota pożyczki wynosiła 25.000 zł, opłata przygotowawcza – 129 zł, wynagrodzenie prowizyjne – 22.271 zł, wynagrodzenie z tytułu przyznania „Twojego pakietu” – 2.600 zł (punkt 1.4). (...) wiązał się z przyznaniem pożyczkobiorcy dodatkowych uprawnień dotyczących obniżenia rat, odroczenia terminu ich zapłaty, przyspieszenia wypłaty pożyczki i powiadomień pożyczkobiorcy za pomocą wiadomości SMS.

Zabezpieczenie spłaty pożyczki stanowił weksel in blanco wystawiony przez pozwaną (punkt 3.1).

Pozwana nie była informowana o faktycznych kosztach pożyczki i nie uzgadniała indywidualnie żadnego postanowienia umowy ujętego we wzorcu opracowanym przez stronę powodową. Przedmiotowa pożyczka była trzecią pożyczką zaciągniętą przez pozwaną u strony powodowej. Z inicjatywą udzielenia pożyczki wysłała strona powodowa.

Pozwana utrzymuje się z wynagrodzenia za pracę i otrzymuje netto 1.670 zł. Otrzymuje również świadczenie 500+ na dwoje małoletnich dzieci oraz zasiłek rodzinny w kwocie 380 zł. Prowadzi gospodarstwo domowe z niepracującym mężem, który nie uzyskuje żadnych dochodów ze względu na stan zdrowia, oraz dwojgiem dzieci. Mieszkają w domu jednorodzinnym, który jest obciążony hipoteką zabezpieczającą kredyt. Zadłużenie z tego tytułu wynosi obecnie ok. 50.000 zł, a miesięczna rata – 700 zł. Pozwana ponosi koszty ogrzewania wynoszące ok. 400 zł miesięcznie w sezonie grzewczym, koszty paliwa ok. 300 zł miesięcznie. Z tytułu pożyczek i kredytów konsumpcyjnych pozwana jest zadłużona na ok. 100.000 zł. Uzyskiwane przez nią dochody nie wystarczają na spłatę wymagalnych rat.

Dowody:

Zeznanie pozwanej – k. 63-64

Umowa z dnia 11 września 2018 r. z załącznikami – k. 17-21, 53-57

Pismem z dnia 21 lipca 2019 r., nadanym dnia 22 lipca 2019 r., strona powodowa wypowiedziała umowę pożyczki z dnia 11 września 2018 r. Wypowiedzenie było poprzedzone wezwaniem do zapłaty z dnia 21 czerwca 2019 r., nadanym dnia 24 czerwca 2019 r. i doręczonym pozwanej dnia 27 czerwca 2019 r.

Dowód:

Pismo z dnia 21 lipca 2019 r. z potwierdzeniem nadania – k. 6, 50-52,

Wezwanie do zapłaty z dnia 21 czerwca 2019 r. z potwierdzeniem nadania i doręczenia – k. 43-49

Weksel z dnia 1 września 2018 r. został wypełniony na sumę 52.066,06 zł z terminem zapłaty dnia 20 sierpnia 2019 r.

Dowód:

Weksel z dnia 1 września 2018 r. – k. 5

Pozwana zapłaciła stronie powodowej 1.300 zł po wypowiedzeniu umowy oraz 2.964 zł po wytoczeniu powództwa.

Okoliczności przyznane przez stronę powodową – k. 4, 35

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów i zeznań pozwanej. Wiarygodność wymienionych środków dowodowych nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości Sądu.

Strona powodowa dochodzi roszczeń ze stosunku wekslowego, a podstawę roszczenia stanowi weksel własny in blanco pozwanej wystawiony na zabezpieczenie roszczeń wynikających z umowy pożyczki 11 września 2018 r. W deklaracji wekslowej pozwana upoważniła stronę powodową do wypełniania weksla na sumę odpowiadającą jej zadłużeniu w powodowej spółce. Obrona procesowa pozwanej koncentrowała się na wypełnieniu weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Zarzuty takie w stosunku do pierwotnego wekslobiorcy mogą być podnoszone bez ograniczeń (zob. J. Jastrzębski, Komentarz do ustawy – Prawo wekslowe [w:] J. Jastrzębski, M. Kaliński, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, wyd. 3, Warszawa 2014, Lex/el., komentarz do art. 10, nb. 10).

W myśl art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, jak każda umowa, może być ukształtowana przez strony w sposób swobodny, ale nie całkowicie dowolny. Zgodnie bowiem z art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że została spełniona przesłanka wypowiedzenia umowy w postaci opóźnienia w płatności kwoty równej jednej racie przekraczającego 30 dni oraz uprzedniego wezwania pozwanej do zapłaty zaległości w terminie 7 dni (punkt 8 umowy). Istnienie zaległości w tej wysokości zarówno wynika z zestawienia wpłat przedstawionego przez stronę powodową. Należy przy tym zauważyć, że ciężar wykazania zapłaty na rzecz strony powodowej obciążał pozwaną, a nie stronę powodową, gdyż to pozwana z faktu zapłaty wywodziła skutki prawne. Strona powodowa złożyła także pismo wzywające pozwaną do zapłaty zaległości wraz z potwierdzeniami nadania i doręczenia, a pozwana w swoim zeznaniu nie zaprzeczyła otrzymaniu tego pisma.

Zastrzeżenia Sądu budziło obciążenie pozwanej wynagrodzeniem prowizyjnym w kwocie 22.271 zł oraz opłatą za pakiet „Twój pakiet” w kwocie 2.600 zł. Wysokość tych świadczeń nie została powiązana z rzeczywistym czasem trwania umowy pożyczki. W ocenie Sądu, w razie wypowiedzenia umowy pożyczki, opłaty te powinny ulec stosownemu obniżeniu. Strona powodowa nie powinna być uprawniona do naliczania wynagrodzenia za obsługę pożyczki po jej wypowiedzeniu, skoro jej czynności nie są ukierunkowane wówczas na obsługę pożyczki, lecz na odzyskanie długu, a wydatki związane z tym związane podlegają kompensacie na innych zasadach. Analogicznie, po wypowiedzeniu pożyczkobiorca traci uprawnienia ujęte w pakiecie „Twój pakiet”, gdyż można je realizować tylko w czasie obowiązywania umowy. W analizowanej umowie brak natomiast powiązania wysokości wymienionych należności z rzeczywistym czasem trwania umowy, co nakazuje uznać je za niedozwolone postanowienia umowne jako kształtujące obowiązki pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i naruszające rażąco interesy pozwanej (art. 385¹ § 1 k.c.). Zeznań pozwanej wynika przy tym, że postanowienia te nie zostały z nią indywidualnie uzgodnione. W konsekwencji, postanowienia umowy z dnia 11 września 2018 r. dotyczące wynagrodzenia prowizyjnego i opłaty za „Twój pakiet” nie wiążą pozwanej (art. 385¹ § 2 k.c.). Nie znajduje natomiast uzasadnienia dalej idące żądanie pozwanej uznania ich za nieważne ze względu na sprzeczność z prawem i zasadami współżycia społecznego, gdyż stosowną sankcją wadliwości analizowanych postanowień określają przepisy o niedozwolonych klauzulach umownych.

Żądanie odsetkowe sformułowane w pozwie również zostało sformułowane nieprawidłowo. Analiza umowy i pisma procesowego z dnia 3 stycznia 2020 r. prowadzi do wniosku, że strona powodowa dochodzi kapitałowych odsetek umownych naliczonych za cały okres trwania umowy zgodnie z jej pierwotnym brzmieniem. Zabieg ten nie znajduje uzasadnienia, gdyż z chwilą wypowiedzenia umowy strona powodowa utraciła możliwość naliczania kapitałowych odsetek umownych będących składnikiem rat wymagalnych zgodnie z harmonogramem spłaty za okres po wypowiedzeniu umowy. W tym stanie rzeczy należy stwierdzić, że strona powodowa mogła żądać od pozwanej

kapitałowych odsetek umownych jedynie za okres od zawarcia umowy do momentu jej rozwiązania po upływie okresu wypowiedzenia, tj. za miesiące od września 2018 do sierpnia 2019 r. Suma odsetek za ten okres wynosi 4.050,66 zł (392,97+400,32+381,74+388,53+382,39+340,02+370,42+352,35+ 357,66+339,79+344,47; k. 20 – harmonogram spłat).

Podsumowując, pozwaną obciążał obowiązek zwrotu otrzymanego kapitału pożyczki w kwocie 25.000 zł, zapłaty opłaty przygotowawczej w kwocie 129 zł oraz zapłaty kapitałowych odsetek umownych za okres rzeczywistego trwania umowy w kwocie 4.050,66 zł, tj. łącznie kwoty 29.179,66 zł. Strona powodowa przyznała, że pozwana zapłaciła 1.300 zł po wypowiedzeniu umowy i 2.964 zł po wytoczeniu powództwa. W konsekwencji powództwo okazało się zasadne do kwoty 24.915,66 zł, o czym orzeczono na podstawie art. 720 k.c. oraz art. 28 w zw. z art. 104 Prawa wekslowego w punkcie II sentencji wyroku. O dalszych odsetkach orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu na podstawie art. 481 k.c. W punkcie I sentencji wyroku, na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., umorzono postępowanie w zakresie części żądania, co do której skutecznie cofnięto pozew ze względu na zaspokojenie roszczenia po wytoczeniu powództwa. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne, o czym orzeczono w punkcie III sentencji wyroku.

Odnosząc się do zarzutów pozwanej, trzeba dodać, że zarzut przedawnienia jest całkowicie chybiony, gdyż przedmiotowe roszczenia podlegają trzyletniemu przedawnieniu, a umowa pożyczki została zawarta w 2018 r.

Wniosek pozwanej o rozłożenie zasądzonych należności na raty nie zasługiwał na uwzględnienie, o czym orzeczono w punkcie V sentencji wyroku. Podstawę prawną tego wniosku stanowi art. 320 k.p.c., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Zastosowanie moratorium sędziowskiego może mieć miejsce jedynie w wypadkach "szczególnie uzasadnionych", tzn. wyjątkowych, zachodzących wówczas, kiedy natychmiastowe wykonanie wyroku byłoby rażąco sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Celem unormowania art. 320 k.p.c. jest umożliwienie realnego zaspokojenia wierzyciela przez dłużnika, znajdującego się w określonej sytuacji ekonomicznej, rodzinnej lub zdrowotnej. Nie ulega wątpliwości, że sytuacja pozwanej jest trudna. Okoliczność ta nie przesądza jednak samodzielnie o dopuszczalności rozłożenia długu na raty. Pozwana musiałaby bowiem dawać rękojmię spłaty zadłużenia w ratach, gdyż w przeciwnym razie skorzystanie z analizowanej instytucji nie przyczyniłoby się do poprawienia sytuacji ani pozwanej, ani też strony powodowej. Sytuacja pozwanej nie daje takiej rękojmi. Dochody pozwanej (ok. 3.000 zł, w tym świadczenie 500+ w łącznej kwocie 1.000 zł oraz zasiłek rodzinny w kwocie 380 zł) wystarczają na pokrycie wyłącznie stałych wydatków pozwalających na skromne utrzymanie czteroosobowego gospodarstwa domowego pozwanej, a także – częściowo – na regulowanie rat kredytu hipotecznego, który pozwana traktuje priorytetowo. Pozwana nie dysponuje przy tym jakąkolwiek nadwyżką dochodów nad wydatkami, która mogłaby zostać przeznaczona na spłatę rat w razie zastosowania dyspozycji art. 320 k.p.c. Należy przy tym zauważyć, że łączne zadłużenie z tytułu pożyczek i kredytów konsumenckich pozwana określiła na kwotę 100.000 zł. Biorąc pod uwagę wysokość dochodów pozwanej jest oczywiste, że nie wystarczają one na obsługę tego zadłużenia, nawet w razie rozłożenia na raty kwoty dochodzonej w niniejszej sprawie.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie V sentencji na podstawie art. 100 zd. pierwsze k.p.c. Strona powodowa wygrała proces w 54,92% (przy obliczaniu stopnia wygranej Sąd uznał pozwaną za przegrywającą proces w zakresie, w którym umorzono postępowanie ze względu na zapłatę dokonaną po wytoczeniu powództwa), ponosząc koszty procesu w kwocie 7.956 zł obejmującej opłatę za pomoc prawną udzieloną przez radcę prawnego w kwocie 5.400 zł, opłatę sądową od pozwu w łącznej kwocie 2.549 zł i opłatę skarbową od złożenia dokumentu pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Pozwana wygrała proces w pozostałej części, nie ponosząc kosztów procesu. Po stosunkowym rozdzieleniu kosztów procesu Sąd obciążył pozwaną obowiązkiem zwrotu tych kosztów do kwoty 4.369,44 zł, o czym orzeczono w punkcie IV sentencji wyroku.